Inventarisatie Bezuinigingsmogelijkheden 2026-2028

gemeente Berkelland

Inventarisatie bezuinigingsmogelijkheden

Inleiding en aanleiding

Door de korting op het Gemeentefonds wordt 2026 onder andere door de VNG het “ravijnjaar” genoemd. Vanwege de korting die het Rijk vanaf 2026 doorvoert op het Gemeentefonds is in het eerste kwartaal van 2024 begonnen met het inventariseren van bezuinigingsmogelijkheden. Dit heeft geleid tot de fase 1 van de maatregelen die in juni 2024 zijn gepresenteerd in de Perspectiefnota 2025. Deze maatregelen zijn nu ook opgenomen in de (concept) Programmabegroting 2025-2028. De jaarschijf 2025 is positief sluitend. Deze inventarisatie gaat over de fase 2 maatregelen. Die kunnen een effect hebben vanaf 2026.

Maatregelen fase 1

Voor het inzicht in het totaal aan maatregelen zijn hieronder in tabel 1 de maatregelen van fase 1 nogmaals weergegeven. In de Perspectiefnota 2025 zijn deze maatregelen afzonderlijk toegelicht.

Tabel 1

Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Passend wonen - Winst Grondexploitaties	400	400	400	400
Een toekomstbestendig Sociaal domein - Begroten met lef	400	400	400	400
Een toekomstbestendig Sociaal domein - Landelijke hervormingsagenda jeugd		600	600	600
Sport en cultuur bewegen je! - GALA vergoeding	100	100	100	100
Werken en leren - Participatiewet/Fijnder	100	100	100	100
Algemeen bestuur en bedrijfsvoering - Stelpost onderuitputting bedrijfsvoering	700	700	700	700
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien - Onvoorzien	100	100	100	100
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien - Meerjarige Algemene uitkering		200	200	200
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien - Renteinkomsten	500	500	500	500
Totaal	**2.300**	**3.100**	**3.100**	**3.100**

De maatregelen van fase 1 gaan vooral over het scherper ramen of anticiperen op het saldo van mee- en tegenvallers dat bij de jaarrekening de laatste jaren per saldo positief is. Bij alle posten zijn kanttekeningen te maken, maar verwacht wordt dat het totaal oplopend tot € 3,1 miljoen gehaald wordt.

Van de winst uit grondexploitaties is duidelijk dat die de komende jaren zal fluctueren en afnemen omdat grondexploitaties eindig zijn. Indien nodig kan in enig jaar een beroep op de reserve grondexploitatie worden gedaan.

De stelpost onder uitputting bedrijfsvoering wordt verklaard door de krappe arbeidsmarkt. Het lukt niet om alle formatieplaatsen permanent bezet te hebben. Werving duurt vaak langer dan voorheen en soms is er ook niet genoeg kwalitatieve inhuur te krijgen. Hierdoor blijven aan het eind van het jaar salarislasten over. Dit heeft ook gevolgen voor de hoeveelheid of de kwaliteit van de productie.

Ook de maatregelen in fase 1 zijn dus niet allemaal zonder inhoudelijke gevolgen. De recente Bestuursrapportage 2024 kan gezien worden als een bevestiging van de inschatting dat het saldo van mee- en tegenvallers ook in 2024 behoorlijk positief uitvalt.

Budgettair perspectief

In onze recente brief over de Septembercirculaire 2024 staat het hieronder in tabel 2 gepresenteerde budgettaire meerjarenperspectief.

Tabel 2

Bedragen x € 1.000.000	2025	2026	2027	2028
Begroting 2025-2028	0,2	-4,6	-5,0	-5,6
1e wijziging begroting 2025	0,3	0,6	0,9	0,9
Septembercirculaire	0,3	0,9	1,2	1,2
€ 600.000 Jeugdwet Fase 1		-0,6	-0,6	-0,6
Nieuw voorlopig beeld	**0,8**	**-3,7**	**-3,5**	**-4,1**

Omdat we veel waarde hechten aan de maatschappelijke effecten van ons beleid hebben we de laatste paar jaar ons beleid vooral uitgebreid. Ook is beleid dat we uitvoeren voor hogere overheden (rijksoverheid) de afgelopen jaren geïntensiveerd. Dit heeft er ook toe geleid dat we meer zijn gaan uitgeven aan dit beleid. Recente voorbeelden hiervan zijn te vinden in de Perspectiefnota 2025 en de Bestuursrapportage 2024.

Ondertussen (Miljardennota en Septembercirculaire) houdt de rijksoverheid echter het stellige voornemen om fors te korten op het Gemeentefonds. Dit leidt tot het gepresenteerde tekort vanaf 2026, dat oploopt tot € 4,1 miljoen in 2028. Omdat we ook onze eigen inkomsten, zoals de OZB, niet ongelimiteerd willen of kunnen verhogen moeten we ook bezuinigen op onze uitgaven. In de tussentijd zijn de saldi wat minder ongunstig maar de aanleiding om bezuinigingsmogelijkheden te inventariseren is dezelfde gebleven als aan het begin van dit jaar.

De VNG lobbyt tegen de korting op het Gemeentefonds (en voor voldoende bijdrage voor de lasten in het sociaal domein). Deze lobby waarderen en steunen we. Voorlopig kunnen we het effect van de lobby van de VNG nog niet voldoende in bedragen uitdrukken. Daarom gaan we door met het zetten van de benodigde stappen om ons aan te passen aan het slechtweerscenario.

Methode: een pragmatische benadering

In dit document staan de bezuinigingsmogelijkheden voor fase 2. Aan bezuinigingen gaat soms een visietraject vooraf met als reden: pas als je weet waar je naartoe wilt kun je bepalen welke activiteiten minder kunnen (of meer moeten). Soms wordt ook geprobeerd om de mate van beïnvloedbaarheid van bepaalde uitgaven in een getal of ratio uit te drukken.

Bij deze inventarisatie is voor een pragmatische benadering gekozen. Daarbij is als uitgangspunt gekozen dat er maatregelen voor een groter bedrag dan strikt noodzakelijk worden geïnventariseerd zodat er wat te kiezen valt. Tabel 2 laat zien dat er nog voor ongeveer € 4,1 miljoen aan structurele maatregelen gekozen moet worden. Op een begroting van ruim € 140 miljoen is dat 3%. Enerzijds lijkt dat niet heel veel. Anderzijds kan het niet af van onze uitgaven die we doen in het kader van de uitvoering van landelijke wetten. Het gaat dus al snel over korting op uitgaven die we gemotiveerd doen in het kader van onze beleidsvrijheid of om (belasting)inkomstenverhogende maatregelen.

Vooraf zijn geen beleidsterreinen uitgesloten om zo mogelijk een evenwichtige spreiding van mogelijke maatregelen over de programma's te hebben. Een kanttekening hierbij is dat sommige programma's vooral incidentele lasten (en baten) omvatten. Andere programma's omvatten vooral uitgaven via gemeenschappelijke regelingen waar onze invloed slechts indirect is. Dus zonder dat we de mate van beïnvloedbaarheid in een getal uitdrukken houden we er op een globaal niveau wel rekening mee.

Een aanzienlijk deel van onze uitgaven ligt vast in meerjarige contracten. Dit is een van de redenen dat bij een groot deel van de maatregelen het structurele effect pas na 2026 wordt bereikt. Een andere reden is dat er onder de globale hoofdmaatregel verschillende detailmaatregelen zitten die desgewenst volgtijdelijk kunnen worden ingezet. Bij een aantal meer technische maatregelen is er soms een specifiekere reden voor het oplopen van het bedrag.

Met bovenstaand globaal beschreven werkwerkwijze zijn, met een beperkte capaciteitsinvestering, aanzienlijke bedragen geïnventariseerd.

Overzicht budgettair effect en aandachtpunten per maatregel

Hieronder in tabel 3 staat het totaal aan maatregelen voor fase 2. Onder de tabel zijn per maatregel eventuele aandachtspunten weergegeven.

Tabel 3

Jaar / bedragen *1.000	2025	2026	2027	2028
Onze aantrekkelijke leefomgeving				
1) Wegen		200	400	400
2) Groen (inclusief begraafplaatsen)		80	120	160
3) Riool / OZB		100	200	400
Passend wonen				
4) Wonen divers			25	50
5) Leges (meer kostendekkend)		100	200	300
Vitaal platteland				
Nieuwe energie				
6) Inzet SPUK voor structurele vaste kosten		100	100	100
Een toekomstbestendig sociaal domein				
7) WMO/Jeugd uitgavenbeperkende maatregelen		PM	PM	PM
8) Ruimte in diverse subsidiebudgetten WMO/Jeugd		280	280	280
9) WMO/Jeugd/volledige inkomsten stelpost		600	800	1.000
Sport en cultuur bewegen je!				
10) Diverse budgetten sport en cultuur		75	150	300
Werken en leren				
11) Inkomsten van Rijk P-wet		400	400	400
Veiligheid				
12) VNOG		PM	PM	PM
13) ODA		PM	PM	PM
Algemeen bestuur en algemene dekkingsmiddelen				
14) Rente / minder behoefte vreemd vermogen		250	250	250
15) Afromen stelpost prijs / kaasschaaf		200	400	600
totaal besparingen fase 2	**-**	**2.385**	**3.325**	**4.240**

16) OZB verhoging met cumulatief 2% meer dan inflatie		**230**	**465**	**700**

1) Wegen

We zien dat we de afgelopen jaren minder (snel) hebben geïnvesteerd in wegen dan waar we met de kapitaallasten in de begroting rekening mee houden. Er zit langere tijd tussen het enerzijds beschikbaar stellen van kredieten, de aanbesteding en uitvoering, en anderzijds de uiteindelijke oplevering van een werk. Hierdoor worden in de meerjarenbegroting opgenomen kapitaallasten niet volledig benut. Deze vrijval van kapitaallasten is overigens in 2024 benut om noodzakelijk onderhoud te plegen. Bij de Bestuursrapportage 2024 is € 400.000 onderuitputting kapitaallasten afgeraamd, en bij klein onderhoud bijgeraamd. Omdat een eventuele inhaalslag qua investeringen meerdere jaren in beslag neemt kan deze onderuitputting ook structureel worden geraamd.

N.B. Het huidige onderhoudsbudget wegen is structureel al ontoereikend om het afgesproken kwaliteitsniveau wegen te handhaven. Het overall kwaliteitsniveau liep de afgelopen periode ook terug. Ook het investeringsniveau (vervangen/reconstrueren van wegen) is structureel te laag (zowel qua budget als qua realisatie) binnen onze gemeente. De afgelopen periode en de komende jaren wordt fors ingezet op het realiseren van reconstructies van wegen. We gaan daarmee de onderuitputting inlopen. Voor kapitaalslasten voor nieuwe investeringen is vanaf 2026 echter geen budget meer.

Indien er in een bepaald jaar noodzaak is voor meer klein/dagelijks onderhoud kan hier budget voor worden aangevraagd in de bestuursrapportage. Er is dan alleen niet meer met zekerheid dekking in de meevallers. De onderuitputting is immers al weggegeven. Het risico bestaat dan dat het niet budgettair neutraal past. Het vereist ook dat er panklare onderhoudswerkzaamheden voorhanden zijn die direct kunnen worden uitgevoerd wanneer de middelen in de bestuursrapportage geaccordeerd worden. Op de langere termijn zal dit “slimmer” begroten steeds minder bijdragen en zal er ook daadwerkelijk minder te besteden zijn, dan het huidige budgetniveau. Dit terwijl het huidige niveau al ontoereikend is.

2) Groen (inclusief begraafplaatsen)

Besparen op groen gaat niet zonder ook een maatschappelijk effect. O.a. door bezuinigingen in het verleden zijn de budgetten voor groen (inclusief bomen en begraafplaatsen) afgeroomd en is het groen al zo veel mogelijk onderhoudsarm ingericht. In het eind 2023 vastgestelde groenbeleidsplan is afgesproken (te streven naar) een onderhouds/kwaliteitsniveau B. Als de budgetten verder worden afgeroomd zullen we dit niveau niet kunnen bereiken of handhaven. Ook de budgetten voor bomenonderhoud staan op een laag niveau in verhouding tot het grote aantal bomen binnen onze gemeente. Het huidige budgetniveau kan net voorkomen dat veiligheidsrisico’s ontstaan als gevolg van achterstallig of te weinig bomenonderhoud.

Incidenteel bijramen (via de berap) is een (niet efficiënte) optie. Het overgrote deel van onze jaarlijkse uitgaven ligt vast in uitbestede bestekken/werkzaamheden. Daarnaast maken we gebruik van onze vaste buitendienst. Even bij- of afschakelen in groenonderhoud is niet makkelijk en niet efficiënt.

3) Riool / OZB

Net als hiervoor bij wegen beschreven is er onderuitputting op de kapitaallasten van de riolering. In 2024 is er bij de bestuursrapportage 2024 € 600.000 afgeraamd. Als er verder geen extra kosten zijn dan wordt dit toegevoegd aan de voorziening riolering. Door voor de komende jaren een deel van deze onderuitputting te ramen kan ook het tarief (of de tariefstijging) van het rioolrecht naar beneden. De opbrengst uit rioolrechten bedraagt ongeveer € 7,5 miljoen. De bedragen van deze inventarisatie kunnen al bereikt worden door de komende jaren de jaarlijkse inflatiecorrectie met een paar procentpunten te verlagen. Door nu tegelijkertijd met de verlaging van de rioolrechten de OZB te verhogen kan dit bijdragen aan een sluitende meerjarenbegroting zonder dat per saldo de lastendruk voor onze inwoners toeneemt.

N.B. Het eind 2023 vastgestelde nieuwe watertakenplan 2024-2034 heeft een looptijd van 10 jaar (was voorheen 5 jaar). Daarbij is ook besloten dat het onderdeel ‘kostendekking van het watertakenplan (hoofdstuk 6)’ iedere vijf jaar wordt herijkt, voor het eerst in 2029. Beide uitgangspunten zijn bedoeld om te voorkomen dat de hoogte van de rioolheffing “voortdurend” tegen het licht wordt gehouden. Door in 2026 al de rioolheffing minder te verhogen dan afgesproken, verlaten we deze uitgangspunten.

De heffing is al verlaagd ten opzichte van het vorige watertakenplan en het investeringsniveau is al naar beneden bijgesteld. De inschatting is dat we de komende jaren meer investeringen gaan realiseren, we door scherper begroten ook vaker gebruik moeten maken van de voorziening riolering en we de onderuitputting gaan inlopen.

Algemene toelichting maatregelen 1,2 en 3
Deze bezuinigingsmaatregel hebben inhoudelijk uiteindelijk een negatief effect op de onderhoudstoestand van onze (ondergrondse) infrastructuur en openbare ruimte. Het structurele budget (exclusief kapitaallasten) bedraagt voor:

- wegen afgerond € 4 mln.(inclusief openbare verlichting, straatreiniging, waterkeringen, gladheidsbestrijding),
- riool afgerond € 3 mln., en
- groen afgerond 1,2 mln.

Actualisaties van onze beheerplannen geven weer dat het huidige budget al niet toereikend is om de kwaliteit van ons bezit te handhaven. Overigens verschijnen er landelijk periodiek onderzoeken dat overheden te weinig investeren in infrastructuur om de kwaliteit op orde te houden. Deze bezuinigingsmaatregelen hebben, zeker op termijn, negatieve inhoudelijke gevolgen.

4) Wonen divers

Op het programma wonen zijn weinig structurele lasten begroot die nu op de algemene dekkingsmiddelen drukken. Er kan dus ook relatief beperkt aan de bezuinigingen worden bijgedragen. We zien nog wel de volgende mogelijkheid. De gemeente Berkelland faciliteert leningen, onder andere startersleningen. Die leningen worden uitgevoerd door het stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Door minder leningen te verstrekken is hier nog een rentevoordeel te halen.

5) Leges (meer kostendekkend)

Op het programma wonen zijn de bouwleges geraamd. We innen ook leges die niet op dit programma worden geraamd, maar uit praktische overwegingen scharen we alle bijdragen uit leges voor deze inventarisatie volledig onder dit item. De in de begroting geraamde totale opbrengst uit bouwleges bedraagt € 1,1 miljoen en uit burgerzakenleges € 0,5 miljoen.

Gemeenten mogen hun (bouw)leges kostendekkend inrichten. Dat betekent dat we de kosten die we maken om vergunningen te verstrekken, mogen verhalen door middel van leges. Gemeenten mogen tekorten aanvullen, maar niet verdienen aan leges. Onze leges zijn (lang) niet kostendekkend (zie bijvoorbeeld de paragraaf Lokale heffingen uit de Programmabegroting 2025-2028). Ook met deze inventarisatie wordt geen kostendekkendheid bereikt. Eventuele voorstellen voor kostendekkende tarieven zullen inhoudelijk worden gemotiveerd.

Deze inventarisatie beoogt ook evenwichtig te zijn waardoor al te steile tariefstijgingen worden voorkomen. We schatten in dat we door kostenbesparing en een hogere inschatting van aantallen samen ongeveer € 100.000 gunstiger kunnen begroten. Indien de rest van het te besparen bedrag uit een procentuele tariefstijging zou moeten komen dan blijft deze stijging beperkt tot gemiddeld 5% jaarlijks voor een periode van 3 jaar. De tariefstijging kan ook gedifferentieerd worden over verschillende producten. Voor paspoorten en rijbewijzen zijn de tarieven gemaximeerd en daar zit geen ruimte in. Daar zijn nog wel mogelijkheden om de omzet wat ruimer te ramen.

6) Inzet SPUK voor structurele vaste kosten

Op het programma nieuwe energie is het mogelijk om ook op begrotingsbasis beperkt (structurele) lasten ten laste van een Specifieke Uitkeringen (SPUK) te brengen in plaats van ten laste van de algemene middelen. In de praktijk gebeurt dit op rekeningbasis ook al.

7) WMO/Jeugd uitgavenbeperkende maatregelen

De afgelopen jaren zijn de uitgaven voor WMO/Jeugd meer gestegen dan op basis van onze loon/prijs indexen en demografische ontwikkelingen verwacht werd. Voor het voorkomen van het opnieuw verslechteren van ons begrotingsperspectief is het belangrijk dat deze ontwikkeling wordt omgebogen. Of zoals het in ons begrotingsprogramma Een toekomstbestendig sociaal domein wordt verwoord: “Ondersteuning bieden aan inwoners die dit nodig hebben én een financieel evenwicht bereiken in het sociaal domein: dat is waar we in Berkelland voor staan.” Ondanks dat de betreffende uitgaven in de basis een “open einde” karakter hebben kunnen ze wel beïnvloed worden. We gebruiken maatregelen waarvan “actieve casusregie” er één is. Het effect van deze maatregelen is moeilijk in te schatten en ook afhankelijk van andere variabelen, zoals het rijksbeleid (invoeren van een inkomensafhankelijke bijdrage), schaarste van personeel in de zorg en bijv. de nieuwe regionale inkoop met ingang van 1 januari 2026. Deze sturingsmaatregel is geen wijziging van beleid die in financiële uitkomsten is te vervatten maar een inspanning om de zorg daar te brengen waar deze het meest noodzakelijk is. Daarbij passen we stelregel toe, zo kort zo licht en zo passend mogelijk.

Omdat we de afzonderlijke effecten van onze inspanning op de uitgaven in het sociaal domein, waaronder onze sturingsmaatregelen, niet goed te becijferen zijn boeken we hier geen bedrag voor in. Wel verwachten we aanzienlijke effecten van deze maatregelen die we in de komende jaren door monitoring in beeld gaan brengen.

8) Ruimte in diverse subsidiebudgetten WMO/Jeugd

Een aantal subsidiebudgetten kan naar beneden worden bijgesteld, omdat ze niet volledig worden benut. Dit is feitelijk het toepassen van de stofkammethode. Enkele in het oog springende onderwerpen zijn:

- De niet bestede middelen voor de lokale inclusieagenda (dit ontstaat doordat we de maatregelen ter bevordering van inclusie zoveel mogelijk integraal toepassen);
- Budget voor tolken en begeleiding binnen het sociaal domein. Hiervan worden de lasten nu veelal gedragen binnen het speerpunt inburgering;
- Begrotingsposten voor uitvoering met betrekking tot het mantelzorgcompliment en het vrijwilligersknooppunt. De lasten voor uitvoering zijn met ingang van 2024 opgenomen onder bedrijfsvoering.
- Daarnaast hebben we alle begrotingsposten die geen betrekking hebben op zorg in natura of PGB (dus subsidies en overige bijdragen) tegen het licht gehouden met als resultaat een optelsom van relatief kleine bedragen die gezamenlijk tot een bezuiniging optellen. Bijvoorbeeld subsidies gemeenschappelijke regelingen en kosten die met uitvoering van de Wmo en jeugdhulp gepaard gaan.

9) WMO/Jeugd/volledige inkomsten stelpost

In de afgelopen periode hebben gemeenten via de VNG aangegeven bij het rijk dat er vanuit het rijk te weinig financiele middelen beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van de Jeugdwet. Dit is bevestigd door een “Commissie van Wijzen”, die speciaal hiervoor in het leven is geroepen door het rijk. Het rijk heeft hierop gereageerd door een aantal maatregelen aan te kondigen die zouden moeten leiden tot lagere jeugdzorgkosten, waardoor het rijk geen aanvullende middelen beschikbaar hoeft te stellen. Een daarvan is de hervormingsagenda. Er blijven nog tekorten over waarvoor het rijk nog geen passende maatregelen beschikbaar heeft. Inmiddels heeft ook de huidige regering aangekondigd dat het deel in het tekort naast het aandeel van de hervormingsagenda zal worden toegevoegd aan de algemene uitkering.

In de brief van 21 juni 2024 van de provincie Gelderland wordt aangegeven wat gemeenten op dit moment mogen inboeken in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd en de uitkomst van de

Commissie van Wijzen. In fase 1 hebben we hier € 600.000 voor ingeboekt. Met de septembercirculaire 2024 is recent € 1,2 miljoen extra structureel aan de gemeente Berkelland toegekend ter dekking van de kosten voor de Jeugdwet i.k.v. de landelijk teruggedraaide bezuiniging van € 511 miljoen. Voor fase 2 resteert nu nog de inschatting van het Berkellandse deel van het resterende tekort. Mede omdat we de opbrengsten van de maatregelen op de uitgavenkant WMO/Jeugd PM hebben geraamd zoeken we op dit punt voor fase 2 de grens op.

10) Sport/cultuur

In het algemeen zijn de lasten op sport en cultuur snel beïnvloedbaar omdat er weinig wettelijke verplichtingen zijn. Dit is ook de reden dat je als individuele gemeente hier ook het verschil kunt maken. We voeren in deze inventarisatie niet het maximaal mogelijke bedrag op, maar een bedrag dat in verhouding is met de andere programma's. De structurele budgetten exclusief kapitaallasten bedragen voor sport en cultuur ca € 5 mln.

Het grootste deel van de begroting van het programma sport & cultuur bestaat uit subsidies. Deze subsidies worden gebruikt om verenigingen, stichtingen en accommodaties te ondersteunen. In 2025 wordt een herijking van verenigingssubsidies uitgevoerd. Hierbij nemen we als uitgangspunt dat het totale budget wordt verlaagd met de bedragen die we de afgelopen jaren over hebben gehouden. Door onder andere dalende ledenaantallen, is er minder uitgekeerd dan begroot. Het is onze ambitie dat door de herijking verenigingen die inhoudelijk het meest bijdragen, niet of het minst worden geraakt. Daarnaast kijken we naar de overige subsidies met als uitgangspunt zo min mogelijk partijen te raken. Echter, het inhoudelijk negatieve effect van deze maatregel, is dat we onze waardering voor de betekenis van instellingen en verenigingen op het gebied van sport en cultuur voor de samenleving minder financieel kunnen laten blijken, met pijnlijke keuzes.

11) Werken en leren / Fijnder

De uitgaven voor de Participatiewet (onder andere de bijstand) lopen via de begroting van Fijnder. In onze Begroting 2025-2028 houden we rekening met een relevante stijging van deze uitgaven. Meerjarig hebben we de inkomsten voor de Participatiewet (De BUIG en de integratie-uitkering voor de Participatiewet) niet hoger geraamd. Op dit punt kunnen we met meer lef begroten en daarnaast zijn we met Fijnder in gesprek om te kijken of er nog andere bezuinigingen mogelijk zijn.

12) VNOG

In de gemeenschappelijke regelingen VNOG en de ODA gaan aanzienlijke budgetten om. Bezuinigingen op deze bedragen kunnen alleen slagen als een meerderheid van de aangesloten gemeenten hier ook voor is. Ondanks dat we allen met aanstaande begrotingstekorten te maken hebben en de meeste gemeenten bezig zijn om bezuinigingsmogelijkheden in kaart te brengen zetten we het bedrag op PM. Ook hier geldt dat ook het tegengaan van uitgavenstijgingen boven door ons gehanteerde indexen al inspanning zal vergen.

13) ODA

Voor de ODA specifiek geldt dat de Omgevingsdiensten bezig zijn met het interbestuurlijk programma om te voldoen aan minimale robuustheidsvereisten. Van de Staatssecretaris hebben we vernomen dat de ODA als onvoldoende robuust is aangemerkt en dat er onderzocht moet worden welke maatregelen nodig zijn om voldoende robuust te worden. In plaats van bezuinigingsmogelijkheden is de kans aanwezig dat er daardoor extra kosten gemaakt moeten worden.

14) Rente / minder behoefte vreemd vermogen

In relatie met de verwachtte investeringen (de eerder genoemde wegen en riolering maar ook onderwijs- en sportaccommodaties) houden we in onze renteraming voor vijf jaar rekening met het per jaar aantrekken van € 10 miljoen extra vreemd vermogen. Gezien het werkelijke investeringstempo tot nu toe kan dat voorlopig met € 10 miljoen minder.

15) Afromen stelpost prijs / kaasschaaf

We hanteren een techniek waarbij we bij de perspectiefnota de verwachte loon- en prijs-stijgingen meerjarig op een stelpost ramen. Bij de daaropvolgende programmabegroting en bestuursrapportage worden deze stelposten verdeeld over de concrete begrotingsposten waar deze nodig zijn. Soms wordt niet de hele stelpost verdeeld omdat bijvoorbeeld de loon- of prijsstijging meevalt of niet wordt aangevraagd. Soms valt deze ook tegen. Per saldo resteert er nog een deel van de stelpost van voorgaande jaren.

Overigens wordt de prijsindex op de Algemene Uitkering bepaald op basis van prognoses van het CPB. De laatste jaren is helaas de werkelijke prijsstijging hoger dan de raming. Dit wordt niet gecompenseerd in de Algemene Uitkering. Ondanks dat we de stelpost loon- / prijs goed kunnen gebruiken kan er ook een deel van vrijvallen om de meerjarenraming sluitender te maken.

16) OZB verhoging met cumulatief 2% meer dan inflatie

De OZB behoort tot onze algemene dekkingsmiddelen en hoeft niet specifiek besteed te worden zoals bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing. Ook een lastenverhoging kan bijdragen aan een sluitende meerjarenraming. Omdat het verhogen van de OZB geen bezuiniging is in de zin van minder uitgeven is wordt deze apart gepresenteerd. Een procentuele stijging bovenop de inflatie is een optie waar we ook in eerdere bezuinigingsrondes gebruik van hebben gemaakt. We hebben gerekend met 2%. Er kan ook een ander percentage worden gekozen

In de paragraaf lokale lasten van onze Programmabegroting is te zien dat onze gemeentelijke woonlasten de laatste paar jaar toch ongeveer € 20 per inwoner onder het Gelders gemiddelde lagen. Omdat alle gemeenten met het ravijnjaar te maken hebben verwachten we dat ook andere gemeenten de komende jaren tot belastingverhogingen zullen besluiten. We zullen in ieder geval onze gemeentelijke woonlasten ten opzichte van het Gelders gemiddelde blijven monitoren.

Achtergrondinformatie over investeringen.

In onze begroting 2025-2028 is rekening gehouden met de kapitaallasten van onze vaste activa (oude investeringen/bezittingen, onder andere gebouwen). Bovendien is rekening gehouden met de kapitaallasten van 60 miljoen aan investeringen in uitvoering, de zogenaamde restantkredieten. Daarnaast is er ondertussen € 28 miljoen gereserveerd om de afschrijvingslasten te dekken van toekomstig benodigde investeringen in onderwijshuisvesting en sportaccommodaties. Door scherper te begroten zullen onze rekeningresultaten afnemen en de voeding van de betreffende reserves ook.

Conclusie

Er zijn voldoende bezuinigingsmogelijkheden geïnventariseerd om in 2025 voorstellen te doen waarmee we ook het meerjarenperspectief 2026-2029 sluitend kunnen krijgen. Hierbij is de septembercirculaire 2024 verwerkt. Er zitten nog steeds mogelijkheden bij die niet gaan over plat minder voorzieningen inkopen of subsidiëren. De inventarisatie is aangevuld met het effect van een OZB-verhoging. Vanzelfsprekend zijn andere percentages mogelijk.

Om niet onder verscherpt toezicht van de provincie te komen moeten de budgettaire tekorten in de Programmabegroting 2026-2029 voldoende opgelost zijn. Zelf zien we evenwicht in inkomsten en uitgaven ook als een randvoorwaarde voor de toekomstbestendigheid van ons beleid, onze productie en onze dienstverlening. We weten dat de mei- en septembercirculaires van het Gemeentefonds grote invloed hebben op ons budgettair perspectief. Deze zullen komend jaar ook weer van invloed zijn op het bedrag dat we daadwerkelijk moeten bezuinigen met de Begroting 2026-2029.

De krappere budgettaire kaders moeten we ook bij alle komende voorstellen en beleidsnota’s in acht nemen. Besluiten tot bezuinigingsmaatregelen is slechts één van de noodzakelijke stappen richting behoud van een evenwichtig budgettair perspectief. Een andere, misschien nog wel ingewikkelder stap, is om ook consequent zuinig te zijn. Of het budgettair perspectief sluitend

blijft zal de komende jaren nog nadrukkelijker in de P&C-producten aan de orde komen dan in de afgelopen paar jaar.